

Osallistavan taiteen laatukortit

Käyttötarkoitus

Hyvinvoinnin välitystoimiston laatukortit on tehty osallistavan taiteen palvelutuotteiden kehittämisen tueksi.

Tekijät

Minna Haapasalo, teatterin päätoiminen tuntiopettaja

Marika Leinonen-Vainio, tuottaja

Outi Linnossuo, lehtori, sosiaalityöntekijä, VTT

Marja Susi, nukketeatterin lehtori, taiteilija

Anne Syvälahti, lehtori, psykologi, psykoterapeutti

Oona Tikkaaja, kulttuurituotannon lehtori, taiteilija

© **Hyvinvoinnin välitystoimisto 2018**

ISBN 978-952-456-286-7 (painettu) ISBN 978-952-456-287-4 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu) ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 46.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Osallistavan taiteen laatukortit

Osallistavan taiteen palvelutuotteiden laatu syntyy tekijöiden ammattitaidosta. Osaaminen on näissä korteissa jaettu neljään teemaan:

Jokaisesta teemasta on tehty sarja kysymyksiä, joiden avulla palvelutuotteiden kehittäjät voivat suunnitella ja arvioida tekemisen laatutekijöitä.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Ammattilaisuus 1/4

Ammattilaisuus näkyy asiakkaalle taitavasti, tarkoituksenmukaisesti ja asiakaslähtöisesti suunniteltuna sisältönä. Tekijän lähtökohtiin vaikuttavat ammatillinen pätevyys: tutkinnot, työkokemukset, pedagoginen osaaminen ja osaamista täydentävä lisäkoulutus. Laadukas tekeminen mahdollistaa vaikuttavuuden. Ammatilainen osaa mallintaa ja todentaa palvelun vaikuttavuuden.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asiakslähtöisyys 1/5

Osallistavan taiteen lähtökohta perustuu havaittuun ja tunnistettuun tarpeeseen. Sisällön saavutettavuus on asiakslähtöisyyttä. Tällöin toiminta on sijoitettu osallistujalle esteettömiin tiloihin osallistujalle räätälöidyllä tavalla. Yhdenvertaisuus ja avoin asenne tekevät osallistumisesta helposti lähestyttävää. Havaittu tarve voidaan kääntää ja muotoilla tavoitteiksi.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asiakaslähtöisyys 2/5

Konkreettiset tavoitteet turvaavat sen, ettei ryhmä poukkoile suuntaan tai toiseen. Tavoitteet lisäävät turvallisuuden tunnetta ja mahdollistavat kehityksen. Tavoitteisiin voi palata aina silloin tällöin: "Mitä varten olemme täällä?" Toiminnan suunnittelu on tärkeää, mutta jätä silti mahdollisuus luovuudelle, suunnan tai kurssin muutoksille. Ryhmästä voi nousta toiveita ja tarpeita, joita et ehkä ole suunnitellut, mutta jotka ovat ryhmälle tärkeitä. Osallistava taide tukee osallistujaa elämysten ja mielikuvien voimin. Tietoa ja elämyksiä tuodaan näkyviksi eri aistien välityksellä.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 1/6

Eettinen toiminta nousee tekijän arvoista ja osallistujien toimintaympäristön ja sen arvojen huomioimisesta. Eettinen toiminta sisältää toiminnan käytännöissä näkyvän tasa-arvon ja luottamuksellisuuden. Ryhmän säännöistä ja ryhmän luottamuksellisuudesta on tärkeää keskustella ensimmäisellä ryhmäkerralla. Ryhmän luottamuksellisuus on edellytys ryhmän onnistumiselle. Kaikista ryhmää koskevista asioista ei voi kertoa ryhmän ulkopuolisille ihmisille. Lupa toimintaan sekä kuvaukseen pitää kysyä. Alaikäisiltä luvat pitää kysyä myös vanhemmilta.

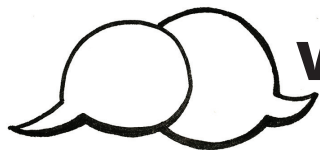

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 1/8

Hyvät vuorovaikutustaidot vahvistavat asiantuntijan pätevyyttä. Vuorovaikutus rakentuu kuuntelemisesta, tunteista, tahdosta, ajattelusta sekä toiminnasta. Yhteisymmärrys perustuu vastavuoroisuuteen. Luottamuksellisuus rakentuu sanoillamme ja tekemisillämme sekä siitä miten kohtaamme toisen ihmisen. Ohjaajan ei pidä olla täydellinen tai erinomainen. Aito läsnäolo, ryhmäläisten kohtaaminen ja motivaatio ryhmän ohjaukseen ovat tärkeitä. Vähitellen ohjaamisen kautta kokemus karttuu.

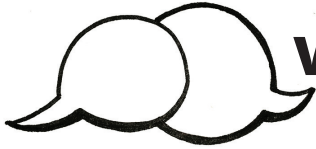

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 2/8

Toiminta voi nostattaa ohjaajassa monenlaisia tunteita. Välillä tuntuu kuin vetäisi kivirekeä perässään. Välillä taas ryhmä kantaa niin, että ohjaaja voi jäädä taka-alalle. Ryhmäläisten rohkeuden ja itseilmaisun kasvu on usein paras palkinto ohjaajalle. Ryhmissä on aina erilaisia temperamentteja. Toiset ovat enemmän ulospäinsuuntautuneita ja spontaaneja; toiset taas ovat hiljaisempia ja asettuvat enemmän seuraamaan muita.

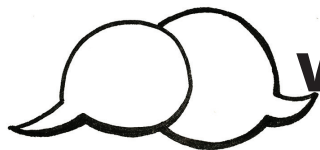

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 3/8

Ohjaajan tehtävänä on hyvän aloituksen, suunnitellun toiminnan kaaren ja riittävän ryhmän lopetusprosessin kautta auttaa ryhmää ottamaan itse toimijuutta. Palautteen antaminen on lopetusvaiheessa tärkeää. Ryhmän jäsenet saavat antaa palautetta toisilleen ja ohjaajalle, ohjaaja ryhmälle. Lyhytkestoisessakin ryhmässä syntyy kiintymystä ja ryhmästä tulee monille tärkeä. Ryhmän loppumiseen liittyvien tunteiden käsittely on tärkeää.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Ammattilaisuus 2/4

Mikä on ydinosamistasi?

Mitä vahvuuksia sinulla on palvelun toteuttajana?

Mistä saat itsevarmuutta työssäsi?

Mitkä tekijät tukevat sinua työssä?

Mitä osaamista sinun tulee vielä täydentää?

Tarvitsetko johonkin tehtävään työparia, tiimiä tai työryhmää?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Ammattilaisuus 3/4

Millaisella ohjaajaroolilla toteutat palveluasi?

Millaisten osallistujaryhmien kanssa olet parhaimmillasi?

Mitä kokemuksia ja osaamista sinulla on osallistavasta taiteesta?

Mitä kokemusta ja osaamista sinulla on moniammatillisesta työskentelystä?

Kenen tai minkä ehdoilla toteutat palvelutuotettasi, yksilön, ryhmän vai taiteen?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Ammattilaisuus 4/4

Millaisten asiakasryhmien kanssa olet työskennellyt?

Mikä asiakasryhmän koet omaksesi?

Miten reflektoit omaa työtäsi?

Mitä lupaat asiakkaille: taidetta, virkistystä, kuntoutusta, kasvua, elämystä, terapiaa tai jotain muuta?

Miten tuet osallistujia luovuuteen ja kasvuun palvelussasi?

Miten otat huomioon osallistujien turvallisuuden tunteen palvelussasi?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 2/6

Mihin arvoihin toimintasi nojaa?

Miksi toteutat palveluasi?

Kenelle palvelusi ja ohjausotteesi sopii parhaiten?

Millaisiin tavoitteisiin palvelutuotteellasi pyrit?

Miten saavutettavuus ja esteettömyys toteutuvat palvelussasi?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 3/6

Miten tasa-arvoinen kohtelu toteutuu palvelussasi?

Kenen kanssa voit puhua toiminnan vetämisestä syntyvistä tunteistasi ja kokemuksistasi luottamuksellisesti?

Onko palvelutuotteesi yksittäinen tuokio, muutama toimintakerta vai pidempi prosessi?

Miten toiminnan kesto tai toistuvuus vaikuttaa toiminnan pelisääntöihin?

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 4/6

Miten suojaat osallistujan yksityisyyttä ja anonyymiteettiä?

Mistä olet vastuussa toimintasi aikana?

Mistä et ole vastuussa toimintasi aikana?

Kenen puoleen käännyt osallistujaan liittyvässä ongelmatilanteessa?

Millainen vaitiolovelvollisuus koskee sinua ja toimintaasi?

Millaisia osallistujaan liittyviä asioita voit kertoa henkilökunnalle, sosiaalihuollolle tai muulle taholle?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 5/6

Missä kohtaa vastuu siirtyy ammattilaiselle, jos joku ryhmässä alkaa oireilla?

Miten käytännössä toimit, jos osallistuja reagoi voimakkaasti tunteella toiminnan aikana?

Onko paikalla muuta henkilökuntaa tai asiantuntijoita toimintasi aikana? Miten he osallistuvat toimintaan?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Eettisyys 6/6

Miten tunnistat sen, että olet työkykyinen ja -kuntoinen?

Kuinka pidät huolta omasta hyvinvoinnistasi ja jaksamisestasi?

Miten rakennat sinulle sopivat tukirakenteet, jotka auttavat sinua jaksamaan työssä?

Kuinka paljon jaat omasta itsestäsi ja elämästäsi osallistujille?

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asiakslähtöisyys 3/5

Miten palvelun tarve on todettu?

Ratkaiseeko palvelu jotain ongelmaa?

Mitä tuote lupaa?

Mitkä ovat palvelun ja toiminnan tavoitteet?

Mihin ja kenen tarpeeseen palvelusi vastaa?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asiakslähtöisyys 4/5

Miten palvelun ostaja hyötyy palvelusta? Onko hänellä palvelusta esimerkiksi välillistä hyötyä kuten työntekijöiden työhyvinvoinnin kasvaminen?

Miten toimintaan osallistujat hyötyvät palvelusta?

Miten osallisuus toteutuu palvelussasi?

Miten ammattimainen taide toteutuu toiminnassa?

Millaiseen osallistujakokemukseen palvelu pyrkii?

Mitä osallistuja käytännössä tekee palvelun aikana? Onko toiminnassa vaihtelevuutta?

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asiakslähtöisyys 5/5

Mitä osallistuja kannustetaan tekemään, kokemaan ja ajattelemaan palvelun aikana, sen eri vaiheissa?

Miten palvelutuotteesi tuo uuden näkökulman tai elämyksen asiakkaallesi?

Mikä osallistujan arjessa muuttuu palvelusi ansiosta?

Kuka on kokeillut tuotetta? Millaisten asiakasryhmien kanssa tuotetta on testattu tai pilotoitu?

Millaisia kehitysvaiheita tuotteessa on ollut matkalla ideasta myytäväksi tuotteeksi?

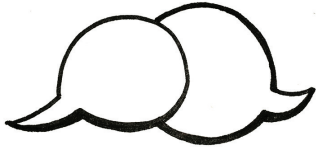

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 4/8

Millä tavalla taide toimii vuorovaikutuksen välineenä palvelussasi?

Miten otat huomioon ryhmän kehitysvaiheet?

Miten hyödynnät ryhmädynamiikan tuntemusta ryhmän ohjaamisessa?

Miten osallistujat ovat arkipäivässä vuorovaikutuksessa, tuntevatko he toisensa etukäteen ja miten tutustuvat palvelusi kautta?

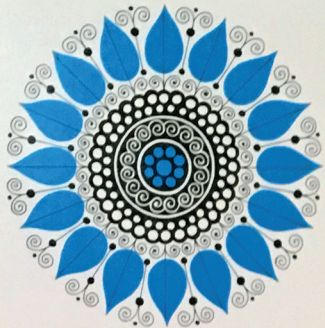
Mitä tuttua ja mitä uutta palvelusi tarjoaa vuorovaikutukseen?

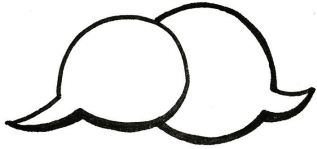

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 5/8

Mitä tiedät tai oletat osallistujista etukäteen?

Millaisia taustatietoja mahdollisesti keräät osallistujilta?

Mitä vahvuuksia osallistujilla on ja miten niitä voi vahvistaa?

Miten käytät tutustumis- ja ryhmäyttämisharjoituksia?

Millaisista ryhmän säännöistä ja periaatteista olisi hyvä tehdä yhteinen päätös toiminnan alussa?

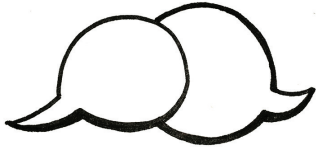

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 6/8

Mitkä tekijät tuottavat turvallisuuden tunnetta sinulle palvelun toteuttajana?

Mitkä tekijät tuottavat turvallisuuden tunnetta toimintaan osallistuville?

Miten voit tukea turvallisen ilmapiirin syntymistä?

Millä keinoin voit osallistaa ja rohkaista ryhmäläisiä?

Miten voit ohjaajana olla tasavertainen ja kuulla koko ryhmää?

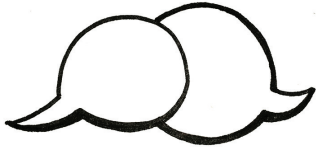

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 7/8

Millaisia rauhoittavia ja rentouttavia harjoituksia voit käyttää ryhmien ohjauksessa?

Millaisia sanoja käytät toiminnan ohjaamisessa?

Miten viet tilannetta ja toimintaa eteenpäin?

Miten pidät huumorin toiminnassa mukana?

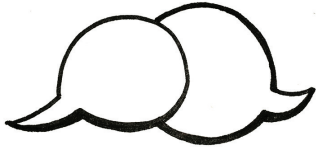

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vuorovaikutustaidot 8/8

Millaiset tilanteet, ihmiset ja mielipiteet ovat sinulle haastavia?

Miten löydät empatiaa osallistujia kohtaan haastavissakin tilanteissa?

Millaiset toiminnalliset harjoitukset sopivat ryhmän lopettamisvaiheeseen?

Miten palveluusi rakentuu palaute ja sen vastaanottaminen?

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto